

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Černým, Ph.D.,
ve věci

žalobkyně: **I. B.**, narozena X,
bytem X,

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 1. 2023, č. j. X, o starobním důchodu,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou, která byla podána v zákonem stanovené lhůtě, domáhala zrušení napadeného rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 6. 1. 2023, č. j. X, kterým byly zamítnuty její námitky proti třem rozhodnutím (č. I, č. II, č. III) žalované ze dne 5. 10. 2022, č. j. X, (dále jen „prvostupňová rozhodnutí“). Rozhodnutím č. I byl žalobkyni dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) od 19. 9. 2001 zvýšen částečný invalidní důchod a zároveň bylo rozhodnuto, že doplatek částečného invalidního důchodu žalobkyni nenáleží. Rozhodnutím č. II byl žalobkyni dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění od 7. 1. 2003 zvýšen plný invalidní důchod a zároveň bylo rozhodnuto, že doplatek plného invalidního důchodu žalobkyni nenáleží. Rozhodnutím č. Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

III byl dle § 56 odst. 1 písm. e) ve spojení s písm. c) zákona o důchodovém pojištění od 14. 10. 2022 upraven (snížen) starobní důchod žalobkyně.

Žaloba

2. V žalobě žalobkyně namítala, že řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí bylo zatíženo zásadní procesní vadou, neboť byla nedostatečně poučena. Podotkla, že právo dotčených osob být poučen patří mezi základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Rovněž je součástí základního práva na právní pomoc zakotveného v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a je i komponentem práva na spravedlivý proces. Žalobkyně konstatovala, že ačkoliv v obecné rovině platí, že poučovací povinnost se vztahuje pouze na oblast práva procesního, tak v oblasti práva sociálního zabezpečení je poučovací povinnost širší a zahrnuje i nezbytné poučení o hmotném právu. K tomuto poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2007, č. j. 4 Ads 108/2006-48, a ze dne 26. 8. 2008, č. j. 6 Ads 57/2007-42.
3. Dále uvedla, že informační povinnost o hmotném právu je zakotvena v § 6 odst. 4 písm. l) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci“) a pracovníci okresní správy sociálního zabezpečení musí žadatelům objasnit dopady kroků, které žadatelé činí. V této souvislosti odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2013, č. j. 30 Cdo 737/2013, a na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 80/2007-44, který dle žalobkyně (na rozdíl od názoru žalované) na věc rovněž dopadá.
4. Žalobkyně zdůraznila, že řízení bylo zahájeno z její iniciativy, a to na základě žádosti o prokázání další doby pojištění dle § 85 odst. 5 zákona o organizaci. Žádost podala, neboť logicky očekávala, že prokázání delší doby pojištění bude mít pozitivní vliv na výši jí pobíraného starobního důchodu. Nijak však nepředpokládala, že prokázání pozitivní skutečnosti by mohlo vést k negativnímu výsledku. Z jejího pohledu se tak jedná o nepředvídatelný výsledek, který byl navíc zapříčiněn kombinací historického pobírání různých důchodových dávek. Podotkla, že k takovému výsledku by zřejmě nedošlo, pokud by nepřetržitě pobírala pouze starobní důchod.
5. Uvedla, že nejprve pobírala částečný invalidní důchod, následně plný invalidní důchod a posléze starobní důchod. V důsledku započtení delší doby pojištění došlo ke zvýšení částečného i plného invalidního důchodu, avšak tyto skutečnosti zcela nelogicky vedly ke snížení žalobkyní pobíraného starobního důchodu. Dle žalobkyně jde o razantní snížení z 15 729 Kč na 14 064 Kč, což nemohla spravedlivě očekávat. Poznamenala, že ve značně složité hmotněprávní úpravě práva důchodového pojištění se neorientuje a právě v důsledku této neznalosti jí vznikla újma spočívající ve vyměření nižšího starobního důchodu, která byla zapříčiněna nedostatečným poučením ze strany žalované.
6. Skutečnost, že nebyla řádně poučena, vyplývá přímo z odůvodnění napadeného rozhodnutí. V něm žalovaná přiznala, že k poučení žalobkyně v tom smyslu, že prokázání delší doby pojištění může vést ke snížení výše starobního důchodu nedošlo. Žalobkyně uvedla, že poučení nemělo spočívat v tom, že jí měla žalovaná dopředu sdělit konkrétní výsledek řízení (jak žalovaná mylně uvedla), ale mělo dojít k elementárnímu poučení o důsledcích zahájení předmětného řízení a o skutečnosti, že výsledek může být pro ni i negativní, tedy, že může dojít ke snížení výše vypláceného starobního důchodu. Žalobkyně by tak mohla relevantně projevit svoji vůli a rozhodnout se, zda změnové řízení vyvolá či nikoli.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

7. Žalobkyně dále namítala rozpor mezi odůvodněním napadeného rozhodnutí a závěry v něm učiněnými, jelikož žalovaná v napadeném rozhodnutí obecně přiznala svoji poučovací povinnost v hmotněprávní rovině, avšak současně porušení této povinnosti v řízení předcházejícímu vydání prvostupňového rozhodnutí neshledala nesprávným.
8. Konstatovala, že nedostatečné poučení tak mělo vliv na zákonnost vydaných rozhodnutí, neboť při řádném poučení by postup podle § 85 odst. 5 zákona o organizaci nevyužila. K prokázání svých tvrzení navrhla provést důkaz žalobou napadeným rozhodnutím a správním spisem žalované.

Vyjádření žalované k žalobě

9. Žalovaná v písemném vyjádření k žalobě podrobně popsala dosavadní průběh řízení a citovala dotčená ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Poznamenala, že v žádosti o částečný invalidní důchod podané dne 23. 10. 2001 žalobkyně uvedla přehled dob svých zaměstnání, v němž nepřesně uvedla datum ukončení zaměstnání u Okresní správy spojů dne 31. 7. 1989 namísto správného dne 31. 7. 1988, zaměstnavatele v letech 1989 resp. 1988 až 1990 neuvedla a většinu uvedených zaměstnání nijak nedoložila. Uvedla, že v prvním rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu ze dne 10. 12. 2001 bylo uvedeno upozornění, dle kterého pokud byl účastník řízení zaměstnán v dobách, které nejsou uvedeny na osobním listě důchodového pojištění je třeba, aby příslušné doklady zaslal České správě sociálního zabezpečení k novému posouzení. Žalovaná konstatovala, že dne 1. 6. 2022 žalobkyně doložila česné prohlášení o dobách zaměstnání v období od 1. 8. 1988 do 6. 9. 1990. Po doložení těchto nových skutečností žalovaná uznala prokázání chybějící doby za věrohodné a dodatečně započítala tuto dobu do přehledu dob pojištění pro nárok a výši důchodu žalobkyně.
10. Sdělila, že po dodatečné zápočtu chybějící doby a vyloučených dob došlo ke snížení výše starobního důchodu ode dne jeho přiznání. Vysvětlila, že dříve vypočtený starobní důchod byl vyměřen z původního osobního vyměřovacího základu, který byl podstatně vyšší než nyní stanovený původní osobní vyměřovací základ pro výpočet invalidního důchodu, čímž vyšla procentní výměra starobního důchodu v nižší částce, než v jaké byla původně přiznána a vyplácena. Žalovaná proto v souladu s § 56 odst. 1 písm. e) a c) zákona o důchodovém pojištění upravila starobní důchod na takovou částku, v jaké má správně náležet. Podotkla, že úprava všech tří důchodů byla provedena zcela správně a v souladu s platnou právní úpravou. Dle žalované se tak nejedná o nezákonná rozhodnutí, neboť dle § 56 zákona o důchodovém pojištění má žalovaná povinnost změnit výši dávky, zjistí-li že byla vypočtena nesprávně. Dále konstatovala, že toto ustanovení upřednostňuje zásadu materiální správnosti před zásadou neměnnosti správních rozhodnutí, kdy tato úprava připouští změnu pravomocného rozhodnutí o dávce, a to jak vlivem nových skutečností, které nastaly po právní moci rozhodnutí, tak i vlivem skutečností, které existovaly v době rozhodování a přihlíží se k nim dodatečně. Poukázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2000, sp. zn. II. ÚS 70/2000, dle kterého je toto ustanovení v souladu s ústavním pořádkem.
11. Žalovaná odmítla, že by nesplnila povinnost informovat žalobkyni o další existující právní úpravě, neboť žalobkyni jistě bylo pracovníci okresní správy sociálního zabezpečení podáno dostatečné poučení, a to již před sepsáním čestného prohlášení, a i při jeho podání. V době podání žádosti však správní orgán neměl povědomí o výši, resp. o nových výších všech tří důchodů žalobkyně a nemohl ji proto nedostatečně informovat. Teprve až po podání žádosti a samotném přepočtu výše důchodu dle nově zjištěných skutečností lze zjistit a žadateli sdělit skutečný výsledek. Žalovaná uvedla, že správní orgán v souvislosti se svým úkonem, tj.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

postoupením čestného prohlášení jistě poskytl žalobkyni poučení v rozsahu odpovídajícím povaze úkonu a jejím poměrům, čímž nedošlo k porušení zásad správního řádu a zákona o organizaci.

Replika žalobkyně

12. Na vyjádření žalované reagovala žalobkyně replikou, ve které uvedla, že nezákonný postup žalované spočívá v procesním pochybení týkajícím se nedostatečného poučení žalobkyně a nikoli v nesprávné aplikaci hmotného práva. Tvrzení žalované, že žalobkyni bylo před sepsáním čestného prohlášení pracovníci okresní správy sociálního zabezpečení jistě podáno dostatečné poučení, nemá dle žalobkyně oporu ve skutečnosti. V napadeném rozhodnutí žalovaná argumentovala zcela opačně, když uvedla, že žádnou poučovací povinnost ve výše uvedeném smyslu nemá. Dodala, že pracovnice okresní správy sociálního zabezpečení paní H. jí tvrdila, že podání žádosti o dodatečné prokázání doby pojištění určitě povede ke zvýšení jejího starobního důchodu. Tedy právě pracovnice okresní správy sociálního zabezpečení jí poskytla nedostatečné, zavádějící a ve svém důsledku prokazatelně zcela mylné informace. Žalobkyně uvedla, že poté co obdržela prvostupňová rozhodnutí, navštívila okresní správu sociálního zabezpečení a sama pracovnice byla výsledkem zaskočena. Pracovnice ji následně telefonicky kontaktovala a omluvila se jí za výsledek řízení. K tomuto jako důkaz předložila printscreen z výpisu hovorů z mobilního telefonu.
13. K tvrzení žalované, že by žádost podala i pokud by byla dostatečně poučena, uvedla, že správní orgán nemůže předjímat její možná rozhodnutí a právní kroky. Zopakovala, že v jejím případě k řádnému poučení nedošlo a žalovaná nijak netvrdila ani nedokazovala, že by žalobkyně byla poučena o tom, že podání žádosti může vést k nepříznivému důsledku. Poučovací povinnost žalované byla podle žalobkyně významná, neboť výsledek změnového řízení byl zcela nepředvídatelný a zjevně nespravedlivý.
14. Žalobkyně uvedla, že ačkoliv případ řešený Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 80/2007-44, je skutkově odlišný, tak jeho závěry jsou aplikovatelné i v jejím případě.

Další vyjádření žalované

15. Na repliku žalobkyně žalovaná reagovala vyjádřením, ve kterém za nepravděpodobné označila tvrzení žalobkyně, že pokud by byla upozorněna, že může dojít ke snížení výše důchodu, taky by žádost možná neuplatnila. Dodala, že nikdy nelze předjímat veškeré souvislosti ovlivňující výši důchodu po přepočtu. Žalovaná uvedla, že i pokud by pracovnice okresní správy sociálního zabezpečení žalobkyni neupozornila, tak by to nemělo vliv na zákonnost rozhodnutí, neboť to k povaze úkonu a osobním poměrům nebylo nezbytně nutné. Zopakovala, že rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 80/2007-44, na daný případ nedopadá. Napadené rozhodnutí označila za správné a zákonné a konstatovala, že pokud by o žádosti žalobkyně nerozhodla, taky by porušila zákon. Žalovaná uvedla, že aplikací § 56 odst. 1 písm. e) a c) zákona o důchodovém pojištění nedošlo k porušení ústavního pořádku.

Posouzení věci soudem

16. O žalobě soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) bez jednání, neboť žalobkyně s rozhodnutím věci bez jednání souhlasila a žalovaná soudu nesdělila nesouhlas s tímto postupem, přičemž byla poučena, že nevyjádří-li se do dvou týdnů od doručení výzvy, má se za to, že souhlas udělila.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

17. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v řízení vedeném podle části třetí prvního dílu hlavy druhé zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanoveních § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 věty druhé a třetí a § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu, a to pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí dle ustanovení § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že správní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních námitek musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu, nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle ustanovení § 76 odst. 2 s. ř. s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.
18. Po přezkoumání skutkového a právního stavu věci, dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná.
19. Z obsahu předloženého správního spisu soud zjistil následující podstatné skutečnosti. Na základě žádosti žalobkyně ze dne 23. 10. 2001, ve které žalobkyně uvedla vykonávaná zaměstnání včetně doby zaměstnání, jí byl od 19. 9. 2001 přiznán částečný invalidní důchod. Od 7. 1. 2003 jí pak byl na základě žádosti přiznán plný invalidní důchod. Následně od 12. 9. 2013 byl žalobkyni přiznán starobní důchod. Dne 1. 6. 2022 podala žalobkyně prostřednictvím formuláře Čestné prohlášení o dobách zaměstnání do 31. 12. 1995, žádost o zápočet doby pojištění. Konkrétně o zápočet doby od 1. 8. 1988 do 6. 9. 1990, kdy byla zaměstnána jako pokladní v organizaci Potravinářský průmysl Ústí nad Labem. Na základě žádosti žalobkyně žalovaná dodatečně žalobkyni započítala nově prokázanou dobu pojištění a vydala prvostupňová rozhodnutí ze dne 5. 10. 2022. Proti těmto rozhodnutím podala žalobkyně námitky, o kterých žalovaná rozhodla žalobou napadeným rozhodnutím.
20. Dle § 85 odst. 5 zákona o organizaci lze k prokázání doby pojištění použít čestného prohlášení nejméně 2 svědků a žadatele o důchod nebo o úpravu důchodu, nelze-li tuto dobu prokázat jinak.
21. Dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení
22. Podle § 56 odst. 1 písm. c) téhož zákona, platí, že zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen, Podle písm. e) téhož ustanovení, zjistí-li se, že se změnila skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu, postupuje se obdobně podle ustanovení písmene b) nebo c).

23. Dle § 81 odst. 2 zákona o organizaci se řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění zahajuje na základě písemné žádosti nebo z moci úřední orgánem, který je příslušný k rozhodnutí o této změně, není-li stanoveno jinak.
24. Soud předně poznamenává, že § 56 zákona o důchodovém pojištění upravuje tzv. řízení o změně důchodu, které pro oblast vztahů důchodového pojištění výrazným způsobem upřednostňuje zásadu materiální správnosti před zásadou neměnnosti správních rozhodnutí. Jeho smyslem a účelem je právě ochrana věcné (materiální) správnosti rozhodnutí o důchodové dávce, tedy aby výše důchodů byla správná a odpovídala zákonným normám.
25. Charakterem § 56 zákona o důchodovém pojištění se zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 7. 2006, č. j. 6 Ads 58/2005-44, ve kterém uvedl, že „*v důchodovém pojištění se v široké míře připouští změna pravomocného rozhodnutí o dávce, a to jak vlivem nových skutečností, které nastaly po právní moci rozhodnutí, tak vlivem skutečností, které existovaly v době rozhodování, a přihlíží se k nim dodatečně. Zákon přitom nerozlišuje, zda oprávněná osoba takovou skutečnost mohla v původním řízení uplatnit, či nikoliv. Tyto skutečnosti pak mohou mít na dávku z hlediska jejího poživatele vliv pozitivní i negativní. Stejný důsledek (tedy například zvýšení či snížení dávky či dokonce odnětí) má i omyl žalované, v jehož důsledku byla dávka buď neprávem odeprána nebo je vyplácena v nižší částce, než v jaké náleží (množství typových situací je větší, zde soud uvádí jen nejtypičtější situace).*“
26. Toto ustanovení tedy dopadá na situace, které nastaly nebo byly zjištěny po nabytí právní moci rozhodnutí o přiznání či nepřiznání důchodu nebo úpravy jeho výše. Může se jednat o skutečnosti nové nebo i o skutečnosti, které zde byly již v době rozhodování, ale nebyly známy nebo byly opomenuty. Tyto skutečnosti mohou mít z pohledu poživatele důchodu dopady pozitivní i negativní, což však obvykle v době zahájení řízení nemusí být přesně známo.
27. Ze znění § 81 odst. 2 zákona o organizaci pak vyplývá, že řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění může být zahájeno jak na základě písemné žádosti, ale i z moci úřední. Tedy pokud správní orgán zjistí (z žádosti účastníka či ze své úřední činnosti), že dávka důchodového pojištění je poskytována (či neposkytována) nesprávně či v nesprávné výši, tak k tomuto musí ze zákona přihlédnout a řízení o změně zahájit, a to bez ohledu na skutečnost, zda to povede ke snížení či zvýšení výše důchodu či dokonce k jeho přiznání nebo odnětí.
28. Žalovaná tedy správně reagovala na žádost žalobkyně o přepočtení důchodové dávky vyvoláním změnového řízení, neboť dospěla k závěru, že žalobkyní nově doložená doba pojištění má vliv na výši jí (dříve i v současnosti) vyplácených důchodů. Soud podotýká, že při původních výpočtech výše žalobkyní pobíraných důchodů vycházela žalovaná i z informací o předchozích zaměstnáních žalobkyně, které sama žalobkyně uvedla při žádosti o částečný invalidní důchod v roce 2001. To, že původní výpočty byly chybné, bylo zapříčiněno tím, že žalobkyně uvedla nesprávné, resp. neúplné informace o svých zaměstnáních. Na základě žalobkyní doloženého čestného prohlášení o dobách zaměstnání do 31. 12. 1995 ze dne 6. 1. 2022, pak byla stanovena správná výše jak částečného i plného invalidního, tak starobního důchodu.
29. Soud dále konstatuje, že ve věci nebylo sporu o zjištěném skutkovém stavu, tedy že na základě žádosti žalobkyně o zápočet doby pojištění došlo ke zvýšení žalobkyni dříve vyplácených invalidních důchodů a snížení vypláceného starobního důchodu. Žalobkyně v žalobě nerozporovala ani nově vypočtenou výši těchto důchodů. Žalobkyně učinila spornou toliko otázku, že před zahájením řízení jí nebylo poskytnuto dostatečné poučení o Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

možnosti, že rozhodnutím o její žádosti může dojít i ke snížení pobíraného starobního důchodu.

30. Soud podotýká, že podle § 4 odst. 2 správního řádu správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Obecně k poučovací povinnosti správních orgánů se Nejvyšší správní soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 51/2010-214, ve kterém vyslovil, že *„[p]oučovací povinnosti správního orgánu nezahrnuje poskytování komplexního návodu, co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku, ale jen pomoc k tomu, aby mohl zákonem stanoveným způsobem dát najevo, co hodlá v řízení učinit [srov. nálezn. sp. zn. I. ÚS 63/96 ze dne 25. 6. 1997 (N 82/8 SbNU 267), či usnesení sp. zn. III. ÚS 480/97 ze dne 5. 3. 1998 (U 18/10 SbNU 403)]. To samozřejmě neznamená, že by stavební úřady o tomto právu poučovat nesměly. Poučovací povinnost správních orgánů však nelze zaměňovat s právem účastníků na poskytování právních rad. Účastníkům řízení se může dostat návodu, co je třeba učinit, aby dosáhli žádaného účinku, v rámci právních služeb poskytovaných advokáty či jinými profesionály v oblasti práva.“*
31. Ve vztahu k poučovací povinnosti správních orgánů v řízení o dávkách sociálního pojištění Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 8. 2008, č. j. 6 Ads 57/2007-42, uvedl, že *„[ž]alovaná jakožto výkoný orgán státní správy na úseku sociálního zabezpečení má na základě § 4 odst. 2 správního řádu ve vztahu k žadatelům o dávky sociálního pojištění poučovací povinnost, jež je projevem ústavně zakotveného práva na právní pomoc, podle kterého má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Poučovací povinnost správního orgánu znamená především povinnost poskytnout dotčeným osobám poučení o právech a povinnostech vyplývajících z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost týkající se otázek hmotného práva má své místo právě v řízeních, jejichž předmětem jsou sociální dávky (dávky důchodového pojištění), a to za předpokladu dodržení zásady rovnosti účastníků řízení a nestranného přístupu k nim.“* (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2011, č. j. 6 Ads 23/2011-60, či ze dne 16. 12. 2015, č. j. 6 Ads 63/2015-20).
32. Obdobně v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 80/2007-44, Nejvyšší správní soud uvedl, že *„[p]okud jde o poučovací povinnost, v době rozhodování správních orgánů obou stupňů účinný zákon č. 71/1967 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), v ustanovení § 3 odst. 2 stanovil, že správní orgány jsou povinny postupovat v řízení v úzké součinnosti s účastníky řízení a dát jim vždy příležitost, aby mohli svá práva a zájmy účinně hájit, zejména se vyjádřit k podkladu rozhodnutí, a uplatnit své návrhy. Účastníkům pak musely správní orgány poskytovat pomoc a poučení, aby pro neznalost právních předpisů neutrpěli v řízení újmu. Jakkoliv poučovací povinnost správních orgánů podle správního řádu směřovala primárně k poučení o procesním právu (aby ... neutrpěli v řízení újmu), ze zásady součinnosti lze dovodit závěr, že správní orgán je povinen v minimální míře i k poučení o právu hmotném, a to přinejmenším tam, kde je znalost hmotněprávní úpravy (typicky podmínky nároku na dávku) podmínkou pro to, aby mohla být splněna nějaká procesní povinnost (typicky povinnost tvrzení a povinnost důkazu). V takovém případě správní orgán jednak poučuje o procesních důsledcích hmotněprávní úpravy (procesní povinnosti účastníka), jednak, v případě, že nejde o laicky seznatelné významy, musí přiměřeně poučit i o obsahu hmotněprávního pojmu, neboť jinak by účastník nevěděl, co má být skutečným obsahem po něm požadovaného úkonu procesního.“* (zvýraznění doplnil krajský soud).
33. Soud dále připomíná, že podle § 2 s. ř. s. soudy poskytují ochranu veřejným subjektivním právům. V projednávané věci je dotčeným veřejným subjektivním právem žalobkyně, právo na starobní důchod ve správné zákonem stanovené výši. Jak již soud výše uvedl, žalobkyni Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

nebyl vyměřen starobní důchod v nesprávné výši (což žalobkyně ani nenamítala), ale byl vyměřen ve výši správné. Soud konstatuje, že tím, že žalobkyni nebylo poskytnuto poučení o možnosti, že na základě žádosti o přepočtení doby pojištění může dojít ke snížení výše jí pobíraného důchodu (nic ve spise nesvědčí o tom, že by jí toto poučení bylo poskytnuto), nebylo zasaženo žádné její veřejné subjektivní právo, neboť žalobkyni nenáleží právo rozhodovat o tom, zda bude čerpat dávku důchodového pojištění ve správné či nesprávné výši. S ohledem na výše uvedenou judikaturu soud rovněž uvádí, že poučení je třeba poskytovat s ohledem na okolnosti případu. Vzhledem k okolnostem případu žalobkyně soud dospěl k závěru, že výše uvedené poučení nebylo nutné. Na základě těchto důvodů dospěl soud k závěru, že žaloba je nedůvodná.

34. Soud směrem k žalobkyni podotýká, že má za to, že žalobkyně se žalobou domáhala toho, aby se na základě namítaného nedostatečného poučení mohla vyhnout vyměření starobního důchodu ve správné výši a nadále jej mohla čerpat v nesprávné (vyšší) výši.
35. Soud v souladu s § 52 s. ř. s. neprovedl žalobkyní navržené dokazování printscreenem výpisu hovorů z jejího mobilního telefonu, neboť skutečnost, že pracovnice žalované žalobkyni telefonovala nemůže nijak svědčit o tom, zda byla žalobkyně poučena o všech možných následcích jí podané žádosti. Soud rovněž v souladu s § 52 s. ř. s. pro nadbytečnost soud neprovedl dokazování žalobou napadeným rozhodnutím, neboť tato listina jsou součástí správního spisu, přičemž ve správním soudnictví se dokazování obsahem správního spisu neprovádí.
36. S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti soud uzavírá, že žalobu v mezích uplatněných žalobních bodů vyhodnotil jako nedůvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. ve výroku I. rozsudku zamítl.
37. Současně soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve výroku II. rozsudku nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně neměla ve věci úspěch a žalované náklady řízení nad rámec její úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 611/6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

Ústí nad Labem 23. února 2024

JUDr. Petr Černý, Ph.D. v.r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.